	Комунальний заклад **«КРИВОРІЗЬКИЙ ФАХОВИЙ МЕДИЧНИЙ КОЛЕДЖ»** **Дніпропетровської обласної ради** **СИЛАБУС**
Освітній компонент	**Лікувальний масаж**
Освітньо-професійна програма	Сестринська справа
Освітньо-професійний ступінь	Фаховий молодший бакалавр
Спеціальність	І5 Медсестринство
Галузь знань	І Охорона здоров'я та соціальне забезпечення
Статус освітнього компонента	Вибіркова
Форма навчання	Очна (денна)
Рік навчання / семестр	ПЗСО: третій рік, семестр V
Кількість кредитів ECTS/обсяг	Кредитів – 3 Усього годин – 90 Лекції – 14 Практичні заняття – 40 Самостійна робота – 36
Викладач	Лаптинський Богдан Андрійович
E-mail	Laptynskyi@krmedkol.com
Консультації	За графіком упродовж навчального року
Анотація до курсу	Дисципліна «Лікувальний масаж» є вибірковим освітнім компонентом освітньо-професійної програми «Сестринська справа». Вона спрямована на отримання базових знань та ознайомлення студентів з основними напрямками та задачами в області лікувального масажу; формування теоретичних основ масажу; визначення фізіологічних механізмів дії прийомів лікувального масажу на організм людини; правильне проведення основних та допоміжних прийомів масажу; оволодіння методикою класичного масажу та особливостями проведення масажу на різних ділянках тіла; оцінка впливу масажу на організм людини. Крім того, вивчення дисципліни має на меті виховання в студентів сучасного професійного мислення, розвитку інтелекту, формування професійних компетенцій зі спеціальності. Зміст програми сформовано з урахуванням сучасних досягнень науки та практики, передбачає міждисциплінарну інтеграцію знань, розвиток аналітичного, критичного та творчого мислення, здатності до прийняття обґрунтованих рішень. Програма передбачає активізацію навчальної діяльності здобувачів освіти, сприяє їх саморозвитку та ефективному формуванню інтегральної, загальних та спеціальних компетентностей, передбачених Стандартом фахової передвищої освіти з метою набуття

	ними сучасних кваліфікаційних характеристик, і, як наслідок, конкурентоспроможності на ринку праці.
Мета та завдання курсу	*Мета викладання* навчальної дисципліни «Лікувальний масаж» полягає у засвоєнні теоретичних та практичних знань з основ лікувального масажу, а також вміння застосовувати накопичений матеріал у майбутній професійній діяльності. *Основними завданнями* вивчення дисципліни є: – засвоєння теоретичних знань щодо фізіологічних механізмів лікувального масажу та його місця у системі фізичної реабілітації; – вивчення показань, протипоказань та застережень до застосування окремих видів, форм та методів лікувального масажу; – засвоєння теоретичних знань щодо особливостей застосування окремих прийомів масажу; – оволодіння практичними навичками виконання різновидів масажу та самомасажу. Обов'язковим завданням постає формування компетентностей заявлених у Стандарті фахової передвищої освіти зі спеціальності І5 Медсестринство галузі знань І Охорона здоров'я та соціальне забезпечення освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр»: **ЗК 3** Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем. **ЗК 4** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. **ЗК 6** Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. **ЗК 7** Здатність спілкуватися іноземною мовою. **СК 1** Здатність до застосовування професійних стандартів та нормативно-правових актів у повсякденній медичній практиці. **СК 2** Здатність до вміння задовольняти потреби пацієнта протягом різних періодів життя (включаючи процес умирання), шляхом обстеження, діагностики, планування та виконання медичних втручань, оцінювання результату та корекції індивідуальних планів догляду та супроводу пацієнта. **СК 4** Здатність до співпраці з пацієнтом, його оточенням, з іншими медичними й соціальними працівниками на засадах сімейно-орієнтованого підходу, враховуючи особливості здоров'я чи перенесені хвороби та фізичні, соціальні, культурні, психологічні, духовні чинники і фактори довкілля, здійснювати санітарно-просвітницьку роботу. **СК 10** Здатність до забезпечення безпеки пацієнта, дотримання принципів інфекційної та особистої безпеки, збереження здоров'я у процесі здійснення догляду, виконання маніпуляцій, процедур, при переміщенні та транспортуванні пацієнта, наданні екстреної медичної допомоги.

	СК 11 Здатність до застосування сукупностей втручань та дій для забезпечення пацієнту гідного ставлення, конфіденційності, захисту його прав, фізичних, психологічних та духовних потреб на засадах транскультурального медсестринства, толерантної та неосудної поведінки. **СК 12** Здатність до безперервного професійного розвитку фахівців у сфері охорони здоров'я (освіта впродовж життя). **СК 13** Здатність до використання професійно профільованих знань, умінь та навичок для здійснення санітарно-гігієнічних і лабораторних досліджень, протиепідемічних та дезінфекційних заходів. **СК 14** Здатність до дотримання принципів медичної етики та деонтології.
Програмні результати навчання	**РН 3**. Застосовувати основні положення законодавства в охороні здоров'я. **РН 5.** Дотримуватися правил охорони праці та безпеки життєдіяльності. **РН 6.** Обирати тактику спілкування з пацієнтами та членами їхніх родин, колегами, дотримуючись принципів професійної етики, толерантної та неосудної поведінки при здійсненні професійної діяльності, з урахуванням соціальних, культурних, гендерних та релігійних відмінностей. **РН 9.** Розпізнавати й інтерпретувати ознаки здоров'я і його змін, хвороби чи інвалідності (оцінка/діагноз), обмежень можливості повноцінної життєдіяльності та визначати проблеми пацієнтів при різних захворюваннях і станах. **РН 13.** Надавати екстрену та невідкладну долікарську медичну допомогу. **РН15.** Надавати консультативну допомогу та здійснювати навчання населення щодо здорового способу життя, наслідків нездорового способу життя, важливості збільшення фізичної активності та здорового харчування, вакцинації; забезпечувати реабілітацією реконвалесцентів та диспансеризацією пацієнтів.

Зміст курсу

ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ
ТА САМОСТІЙНИХ РОБІТ

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Лекції	Сам. роб
	Модуль І. Загальна частина		
1	Вступ. Коротка історія розвитку масажу. Анатомічні основи. Загальні показання та протипоказання для проведення масажу.	2	2
2	Правила та гігієнічні основи масажу. Сутність та механізм дії масажу на організм. Організація праці масажиста.	2	2
3	Загальна методика і техніка масажу. Основні прийоми масажу: погладжування, розтирання, розминання, вібрація.		2

4	Апаратний масаж. Медовий. Вакуумний. Шоколадний.	2	4
5	Кріо масаж. Хіро масаж. Тайський масаж.	2	4
6	Стоун масаж. Акупресурний масаж. Антіцелюлітний масаж.		2
7	Методика і техніка масажу на окремих анатомічних ділянках(голова, шия, обличчя, верхні кінцівки, грудна клітка).	2	2
8	Методика і техніка масажу на окремих анатомічних ділянках(спина, живіт, таз, нижні кінцівки)	2	4
	Модуль ІІ. Спеціальна частина		
9	Методика і техніка масажу при захворюваннях серцево-судинної системи, травмах опорно-рухового апарату.		2
10	Методика і техніка масажу при захворюваннях органів дихання, травлення.		2
11	Методика і техніка масажу при захворюваннях ЦНС та периферійної нервової системи, обміну речовин.		2
12	Масаж при захворюваннях шкіри. Спортивний масаж.		2
13	Рефлекторно-сегментарний масаж. Точковий масаж. Сполучно-тканинний, періостальний масаж.		4
14	Масаж у ранньому дитячому та дошкільному віці	2	2
	Разом	**14**	**36**

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Тема	Години
1	Загальна методика і техніка масажу. Основні прийоми масажу: погладжування, розтирання, розминання, вібрація.	4
2	Апаратний масаж. Медовий. Вакуумний. Шоколадний. Кріомасаж.	4
3	Хіромасаж. Тайський масаж. Стоун масаж. Акупресурний масаж.	4
4	Методика і техніка масажу на окремих анатомічних ділянках (голова, обличчя, шия, верхні кінцівки, грудна клітка)	4
5	Методика і техніка масажу на окремих анатомічних ділянках(спина, живіт, таз, нижні кінцівки).	4
6	Методика і техніка масажу при захворюваннях серцево-судинної системи, травмах опорно-рухового апарату.	4
7	Методика і техніка масажу при захворюваннях органів дихання, травлення.	4
8	Методика і техніка масажу при захворюваннях органів ЦНС та периферійної нервової системи, обміну речовин.	4
9	Методика і техніка масажу при захворюваннях шкіри. Спортивний масаж.	4
10	Точковий, сполучно-тканинний, періостальний масаж.	4
	Разом:	**40**

Пререквізити	основи медичних знань, основи анатомії та фізіології людини
Кореквізити	фізична та соціальна реабілітація; медсестринство у фізичній та соціальній реабілітації
Постреквізити	клінічні дисципліни; навчальна та клінічні виробничі практики

Методи навчання	Словесні: лекції – інтерактивні, мультимедійні, з використанням презентацій, відеофрагментів, опитувань, клінічних кейсів. Розповідь – коротка, образна подача матеріалу у форматі живої історії, storytelling. Бесіда / дискусія – діалогова взаємодія з елементами дебатів, опитувань, використанням платформ На Урок, Kahoot. Пояснення – структуроване розкриття понять із візуалізацією (інфографіка, анімація). Практична підготовка: вправи – онлайн-тренажери, симулятори клінічних ситуацій. Клініко-ситуативні завдання / кейси – із використанням електронних пацієнтів. Самостійна робота передбачає опрацювання інформаційних джерел, роботу з цифровими ресурсами, виконання тестових, пошукових і професійно орієнтованих завдань, підготовку схем, таблиць та навчальних повідомлень.
Методи контролю	усне та письмове опитування; тестовий контроль; виконання та захист практичних робіт; розв'язання ситуаційних та клінічно орієнтованих завдань; контроль виконання самостійної роботи; самооцінювання та взаємооцінювання
Види контролю	тематичний та підсумковий контроль відповідно до навчального плану

Перелік практичних навичок та умінь

1. Уміти обладнувати робоче місце для масажу.
2. Знати фізіологічний вплив прийомів масажу на різні системи організму.
3. Знати послідовності виконання прийомів масажу на різних ділянках тіла.
4. Знати методики виконання масажу в залежності від мети.
5. Володіти принципами підбору методів мануальної діагностики стану м’язової тканини при різних захворюваннях.
6. Знати принципи організації процедури масажу та мануальної терапії при захворюваннях різних органів та систем.
7. Уміти надавати методичні рекомендації хворим для самомасажу вдома в період післяклінічної реабілітації.
8. Володіти технікою погладжування, вижимання, розтирання, розминання та допоміжних прийомів.
9. Підбирати та виконувати прийоми масажу на різних ділянках тіла, враховуючи показання та протипоказання до їх виконання.
10. Підбирати найбільш адекватні та ефективні види масажу та мануальної терапії при захворюваннях різних органів та систем.
11. Підбирати найбільш адекватні та ефективні види м'якотканинних технік мануальної терапії, прийоми постізометричної та постреципрокної релаксації при захворюваннях різних органів та систем.
12. Визначати вихідні положення пацієнта під час проведення процедури масажу при захворюваннях різних органів та систем.
13. Визначати показання та протипоказання до проведення процедури масажу та мануальної терапії.
14. Здійснювати оперативний та інтегративний контроль за ефективністю проведення процедури (курсу) масажу та мануальної терапії у хворих з різною патологією.

Перелік питань до підсумкового контролю

1. Місце лікувального масажу в класифікації масажу. Види лікувального масажу (класичний, спортивний, сегментарно-рефлекторний, періостальний, сполучнотканинний, шведський, фінський, апаратний), прийоми та їх комбінації.
2. Мета масажу в комплексній терапії захворювань і травм. Протипоказання.
3. Сполучення масажу з іншими процедурами.
4. Особливості масажу у залежності від періоду реабілітації та режиму рухової активності.
5. Методика масажу при м'язових атрофіях, суглобових та м'язових контрактурах, набряках, порушеннях цілісності окремих ділянок шкіри.
6. Виконання масажу з різних вихідних положень у залежності від періоду реабілітації та режиму рухової активності.
7. Особливості масажу при переломах довгих трубчатих кісток та суглобових переломах, розтягненнях зв'язок, вивихах.
8. Масаж при травмах хребта.
9. Масаж при закритих травмах м'яких тканин: забитих місцях.
10. Особливості масажу при дистрофічних та запальних захворюваннях хребта.
11. Масаж при сколіотичній хворобі, остеохондрозі, анкілозуючому спонділоартриті.
12. Масаж при захворюваннях суглобів.
13. Масаж при плоскостопості. Особливості виконання різних видів масажу та їх сполучення після оперативного втручання на органах грудної та черевної порожнини
14. Особливості масажу в торакальній хірургії (в хірургії серця, легень, судин та ін).
15. Методики масажу при захворюваннях на порок серця та запалення міокарда.
16. Масаж при захворюванні на ішемічну хворобу серця та інфаркт міокарда. Масаж при недостатності кровообігу.
17. Методики масажу при гіпертонічній та гіпотонічній хворобі.
18. Методики масажу при захворюваннях артерій та вен.
19. Методики масажу при хронічних неспецифічних захворюваннях органів дихання: емфізема, бронхіальна астма, хронічний бронхіт та пневмонія, пневмосклероз. Особливості виконання різних видів масажу та їх сполучення.
20. Різні методичні підходи у залежності від локалізації патологічного процесу. Дренажні положення. Схеми та методики масажу з різних вихідних положень. Застосування кремів, розтирок. Оволодіння навичками виконання.
21. Методики масажу при захворюваннях травної системи та гінекологічних захворюваннях.
22. Методики масажу при порушеннях моторної функції товстого кишечнику. Масаж при опущеннях шлунка.
23. Масаж при виразковій хворобі шлунку та дванадцятипалої кишки, хронічному гастриті, захворюваннях печінки і жовчного міхура.
24. Поєднання масажу із курортними та фізіотерпевтичними факторами. Значення масажу у проведенні рухового режиму та загартовування.
25. Масаж як профілактичний та відновлювальний засіб курортної терапії. Методи апаратного масажу: вібраційний, гідро-, пневмо-, комбінований масаж.
26. Позитивні і негативні сторони апаратного масажу.
27. Фізіологічна дія на організм спортсмена та методика використання в оздоровчо-реабілітаційній практиці.
28. Масаж у ранньому дитячому віці. Значення масажу в комплексному лікуванні.

Політика курсу

Опанування ОК «Лікувальний масаж» передбачає систематичну участь здобувача освіти в освітньому процесі, підготовку до практичних зайнять, своєчасне та самостійне виконання навчальних завдань, дотримання принципів академічної доброчесності, професійної етики та правил безпечної роботи з пацієнтом. Особлива увага спрямована на отримання базових знань та ознайомлення студентів з основними напрямками та задачами в області лікувального масажу; формування теоретичних основ масажу; визначення фізіологічних механізмів дії прийомів лікувального масажу на організм людини; правильне проведення основних та допоміжних прийомів масажу; оволодіння методикою класичного масажу та особливостями проведення масажу на різних ділянках тіла; оцінка впливу масажу

на організм людини. Пропущені заняття та невиконані обов'язкові види робіт опрацьовуються відповідно до встановленого у Коледжі порядку. Використання цифрових ресурсів, віртуальної мікроскопії та інструментів ШІ допускається як допоміжний засіб навчання за умови критичного оцінювання інформації, самостійності виконання завдань та дотримання академічної доброчесності. Комунікація учасників освітнього процесу ґрунтується на взаємоповазі, відповідальності, партнерстві та професійній етиці.

Політика оцінювання

Критерії оцінювання теоретичних знань здобувачів освіти

Оцінка	Узагальнені критерії оцінювання
Відмінно	Студент глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає, логічний виклад відповіді державною мовою (в усній або у письмовій формі), демонструє якісне оформлення роботи і володіння спеціальними інструментами. Студент не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки. При відповіді допустив дві–три несуттєві похибки
Добре	Студент виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом і фаховою термінологією, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання закономірностей тощо. Відповідь студента будується на основі самостійного мислення. Студент у відповіді допустив дві–три несуттєві помилки.
Задовільно	Студент виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь студента будується на рівні репродуктивного мислення, студент має слабкі знання структури курсу, допускає неточності і суттєві помилки у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим, набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно	Студент виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка "незадовільно" виставляється студенту, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів під час виконання практичних робіт.

Оцінка навчальних досягнень	Критерії оцінювання
Незадовільно	Не знає частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки, невпевнений у відповідях, відтворює матеріал на рівні розпізнавання окремих фактів та фрагментів; ситуаційна задача не вирішена;

	припускається грубих помилок, виявляє незнання та нерозуміння матеріалу, практичну навичку виконано з порушеннями, які небезпечні для здоров'я пацієнта.
Задовільно	Має знання основного матеріалу, але не засвоїв його деталей, допускає помилки, недостатньо правильно формулює, порушує послідовність у викладанні матеріалу, іноді плутається в поняттях, термінах, потребує допомоги, здатен зіставляти та узагальнювати, при вирішенні ситуаційної задачі допускає невідповідність до еталону відповіді. Невпевнено орієнтується у теоретичному матеріалі, допускає три-чотири помилки, значні порушення виконання практичної навички.
Добре	Міцно засвоїв матеріал, грамотно і по суті відповідає, не допускає суттєвих помилок у відповідях. Здатен зіставляти та узагальнювати матеріал, робити висновки, ситуаційні задачі вирішує правильно, в основному відповідно до еталону відповіді, але допускає одну-дві незначні помилки; практичну навичку виконує з несуттєвими порушеннями, які не шкодять пацієнту.
Відмінно	Виконує всі вимоги, передбачені для попереднього рівня, аналізує та обґрунтовує реабілітаційні програми при різних захворюваннях. Справляється з різними видами завдань, ситуаційні задачі вирішує правильно, відповідно до еталона відповіді. Практичну навичку виконує швидко та точно, відповідно до алгоритмів.

Відпрацювання та перескладання

Здобувач освіти має право відпрацювати пропущені теми або перескласти їх на позитивну оцінку. Це можна зробити під час індивідуальної роботи викладача зі здобувачами освіти.

Критерії оцінювання тестів

Фінальна оцінка за тестові завдання встановлюється на основі відсотка правильних відповідей:

Кількість правильних відповідей в %	Оцінка
90-100%	5
89-70%	4
69-55%	3
<54%	2

Інформаційні ресурси

1. Вакуленко, Л.О. Реабілітаційний масаж: Підручник / Л.О. Вакуленко, Д.В. Вакуленко, О.В. Кутакова, Г.В. Прилуцька. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2025. — 524 с.: іл.
2. Єфіменко, П.Б. Масаж дорослих і дітей: Навчальний посібник / П.Б. Єфіменко, О.П. Каніщева, О.В. Свєрчкова. — Київ: ВСВ 'Медицина', 2023. — 215 с.: іл.
3. Вакуленко Л.О. Лікувальний масаж / Л.О Вакуленко, Г.В. Прилуцька, Д.В. Вакуленко– Тернопіль : Укомедкнига, 2005.– 448. Режим доступа : https://repository.tdmu.edu.ua/bitstream/handle/1/8676/lik_masazh.pdf?sequence=1
4. Вакуленко Л.О. Лікувально-реабілітаційний масаж / Л. О. Вакуленко, Д. В. Вакуленко, О.В. Кутакова, Г.В. Прилуцька.– Київ : ВСВ «Медицина», 2020,- 592 с.
5. Дарійчук С. В. Основи масажу та самомасажу: навч. метод. посіб. / укл. С.В.. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2018. – 184 с. 4. Режим доступа : https://dspace.chnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e29f07df-6b33-4e41-b131-14188f1a0a81/content
6. Єфіменко П.Б. Техніка та методика класичного масажу : навч. посібник / П.Б. Єфіменко – Харків : «ОВС», 2007. – 216 с.

Розглянуто та схвалено на засіданні циклової комісії загальнопрофесійної та цифрової підготовки

Протокол № 1 від «03» вересня 2026 р.

Голова ЦК _____ **/** Світлана ШОКОТЬКО **/**

(підпис) **(прізвище, ім'я)**